

KESKKONNAAMET

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Teie 30.01.2025 nr 13-3/373-1
info@mkkm.ee

Meie 21.02.2025 nr 6-5/25/2015-2

**Arvamus Eesti-Läti neljanda elektriühenduse
riigi eriplaneeringu trassikoridori asukoha
alternatiivide ja uuringute lähteseisukohtade
kohta**

Esitasite arvamuse avaldamiseks Eesti-Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneeringu (REP) trassikoridori asukoha alternatiivide ja uuringute lähteseisukohad.

Tutvunud esitatud materjalidega märgime järgmist:

I. Trassikoridorid:

Visandatud trassikoridoride alternatiivid Saaremaa idarannikult mandri rannikualajaamadesse läbivad piirkonna kaitstavaid alasid, mõnele kaitstavale alale on alternatiivseid trassikoridore kavandatud ka Saaremaa sisemaal, Raplamaal ning Järvamaal.

Kaitstavatest aladest on trassikoridorid kavandatud eelkõige hoiualadele, hoiualad on valdavalt hõlmatud ka Natura 2000 alade võrgustikku. Hoiualadel on ala valitseja (s.o Keskkonnaamet) nõusolekul ehitamine lubatud. Kuid nõusoleku andmisel tuleb lähtuda, et hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi (looduskaitseaduse (LKS) § 32 lg 2).

Kaitsealadest on trassikoridorid kavandatud Türi maastikukaitseala ja Nehatu looduskaitseala piiranguvöönditesse (vt järgnevad märkused seletuskirja juurde). Neis vööndites on ehitustegevus ala valitseja (s.o Keskkonnaamet) nõusolekul lubatud, kuid ala valitseja ei saa anda ehitamiseks nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Kusjuures ka Nehatu looduskaitseala kuulub Natura 2000 alade võrgustikku.

Natura 2000 alade võrgustikuga kattuvad ka mõned kaitsealuse liigi püsielupaigad Rumba ja Järvakandi vahelise olemasoleva liini koridori ääres.

Saaremaa idaranniku ja mandri rannikualajaamade vahelises osas on kõik alternatiivid kavandatud kaitstavatele aladele, mis kuuluvad Natura 2000 võrgustikku. Paljudes lõikudes on trassialternatiivid kavandatud ka alade kaitse-eesmärkide esinemisalale. Ehkki Keskkonnaamet ei prognoosi käesoleval ajal ühe või teise alternatiivi keskkonnamõju või rakendatavust, on vajalik rõhutada, et planeerimisseaduse § 2 lg 3 ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 45 lg 2 kohaselt võib strateegilise planeerimisdokumendi Roheline 64 / 80010 Pärnu linn/ Tel 662 5999 / e-post: info@keskkonnaamet.ee / www.keskkonnaamet.ee / Registrikood 70008658

kehtestada juhul, kui seda lubab Natura 2000 võrgustiku ala kaitsekord ning strateegilise planeerimisdokumendi kehtestaja on veendunud, et kavandatud tegevus ei mõjuta ebasoodsalt selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkust ega kaitse eesmärki. Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkust või kaitse-eesmärki võib erandjuhul kahjustada **alternatiivsete lahenduste puudumisel** avalikkuse jaoks esmatähtsatel ja erakordselt tungivatel põhjustel ning juhul kui rakendatakse hüvitusmeetmeid.

REP asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja mõjude hindamise, sh KSH, programmi (LS ja programmi) lk 22 kohaselt määratleti ühe aluskriteeriumina Natura 2000 linnu- ja loodusala maismaal, kuhu elektriühenduse ja nendega seotud rajatiste rajamist püütakse esmajärjekorras vältida. Aluskriteeriumina määratleti ka Natura metsa-, soo- ja niiduelupaigatüübid, sh muud esmatähtsad elupaigatüübid ning vääriselupaigad (VEP-id). LS ja programmi lisa 5 „Taimestiku ja vääriselupaikade analüüsi lähteülesanne“ lk 2 kohaselt annab analüüs sisendi trassialternatiivide võrdlemiseks võrdluskriteeriumi „Mõju taimestikule ja vääriselupaikadele“ jaoks ning seda saab kasutada täiendava sisendina ka võrdluskriteeriumi „Mõju rohevõrgustikule“ osas. Kuna on selgunud, et maismaa Natura 2000 loodusalasid ei ole olnud võimalik vältida, peab taimestiku ja vääriselupaikade analüüs andma ka sisulise panuse Natura hindamisse (arvestades ka nn Natura hindamisega seotud ranget ettevaatusprintsipi).

LS ja programmi alaptk-i 4.6.9 kohaselt: „Seni teostatud kavandatavate meretuuleparkide KMH-de (nt Saare Wind Energy OÜ ja Liivi Offshore OÜ meretuulepargid) raames teostatud kalastiku uuringute tulemuste põhjal võib öelda, et merekaabli rajamisel ei kaasne olulist negatiivset mõju kalastikule. Olulisim kalastiku mõjutaja on merekaabli paigaldamisega kaasnev heljumi levik, kuid ehitustöödele on võimalik seada ajalised piirangud, et välistada tööde läbiviimist kalastikule olulisel perioodil (kudeajal). Vältimaks elektromagnetvälja võimalikke olulisi ebasoodsaid mõjusid kalastikule tuleb kaablite rajamisel rakendada parimat võimalikku tehnikat – kasutada kaableid, mille mõju on väikseim. Põhjalikum hinnang võimalikust mõjust kalastikule antaks pärast trassialternatiivide visandamist ja alternatiivide hindamisel, mille tulemusi kajastatakse mõju hindamise aruandes.“

Juhime tähelepanu, et läbiviidud keskkonnamõju hindamiste järelduste laiendamise kogu Eesti rannikule võib olla eksitav. Meie hinnangul tuleb trassialternatiivide määratlemisel arvestada kalade oluliste kudealadega, seejuures tuleb tähelepanu pöörata jõgede suudmealadele. Nt merekaabli üheks trassialternatiiviks on pakutud Mägi-Kurdla alajaamast lähtuv liin. Hetkel on liin planeeritud täpselt Kuke peakraavi suudmealale. Kuke peakraav on üks olulisemaid poolsiirdekade kudepaiku piirkonnas. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 16.06.2016 määruse nr 65 „Kalapüügieeskiri“ lisale 8 on Kuke peakraavi suudmealal kalapüük keelatud 1. märtsist 31. maini, ka muul ajal on jõgede suudmealad kalastikule olulised. Trassialternatiiv perspektiivse Paatsalu alajaamani läbib Paatsalu lahte, kuhu suubuvad olulised veekogud Paadrema jõgi ja Küti jõgi. Nii Paadrema jõgi kui ka Küti jõgi on mõlemad nimetatud Vabariigi Valitsuse 16.06.2016 määruse nr 65 „Kalapüügieeskiri“ lisas 8.

II. Esialgsete trassialternatiivide kirjeldus (seletuskiri):

Seletuskirja lk 49 ning 52 on väidetud: „Muriste alajaama minekul on kaablikoridor visandatud selliselt, et see kulgeks läbi Nehatu looduskaitseala, olemasoleva õhuliini kõrval, vältides sihtkaitsevööndeid ja kaitsealuste liikide elupaiku.“ Juhime tähelepanu, et kaardirakenduses on maakaabelliin ühe nurgaga kavandatud ka Nehatu looduskaitseala Nehatu sihtkaitsevööndis.

Seletuskirja lk 48 ning 51 on väidetud: „Paatsalu alajaama minekul on kaablikoridor visandatud selliselt, et see ei kattuks Paadrema loodusala.“ Märgime, et kaardirakenduses on kaabelliin näidatud Paadrema looduskaitseala Tamme sihtkaitsevööndisse.

Juhime ka tähelepanu, et seletuskirja joonis 38 „Mägi-Kurdla – Muriste trassikoridori

alternatiiv – maa- ja merekaabel.“ on sama, mis joonis 37 „Mägi-Kurdla - Paatsalu trassikoridori alternatiiv – maa- ja merekaabel.“ Palume lisada seletuskirja Mägi-Kurdla – Muriste peatükki (alaptk 2.3.2) õige joonis.

III. Uuringute lähteülesanded:

LS ja programmi lisa 7 „Eskiisprojekti lähteülesanne“ lk 9 p-s 3.8.8 on toodud, et eskiisprojekti antakse üldised tehnilised lahendused tuvastatud oluliste mõjude vähendamiseks (näiteks paigaldusaeg heljumi tekke vähendamiseks, lindude pesitsuse häirimise vältimine). P 3.8.9 kohaselt koostatakse eskiislahendus kaabelliinide paiknemiseks planeeringu liinikoridoris. Siiski tuuakse geoloogia ja merepõhjasete ekspertarvamuse lähteülesande (LS ja programmi lisa 8) lk 2 välja, et geoloogilised uuringud ei ole vajalikud trassi valikuks, kuid on olulised otsustamiseks, kuhu on keskkonna ohutusest lähtuvalt kõige otstarbekam veekaabelliin merepõhja paigaldada. Samuti, milliseid meetmeid oleks vaja rakendada, et võimalikke keskkonna reostuse ohte vältida või leevendada ning milliseid uuringuvajadusi võib olla edaspidises projekteerimise etapis.

Palume täpsustada, kuidas otsustatakse kaabelliini paiknemine ja pakutakse üldised tehnilised lahendused oluliste mõjude vältimiseks, kui uuringud viiakse läbi alles projekteerimise etapis. Hetkel ei selgu, mille alusel konkreetsed suunised antakse, kui täpsemad uuringud on kavas projekteerimise etapis. Olete ka oma vastuskirja (25.10.2024 kiri nr 14-5.1/930-43¹) p-s 7 selgitanud, et heljumi modelleeringud on vajalikud alles sobivaimasse asukohta kaabli projekteerimiseks vajaliku info saamiseks ning ei mõjuta asukohavalikut. Tegevuse mõju seisukohalt on valitud kaablitrassil oluline nii setete koostis kui ka heljumi levik: LS ja programmi lk 63 on toodud: „Heljumi levikut modelleeritakse ning hinnang mereveekvaliteedile antakse mõju hindamise aruandes väljavalitud trassialternatiivi kohta. Heljumi leviku ulatuse hinnang on sisendiks ka mitmete teiste valdkondade (nt kalastik, hülged, linnustik, merepõhjaelustik ja elupaigad, allveearheoloogia) mõju hinnangu andmisel. Sete analüüside tulemuste alusel hinnatakse mh, kui suur osa setetesse akumulunud fosforist on potentsiaalselt mobiilne ja mis on selle mõju Läänemere keskkonnaseisundile.“ LS ja programmi lk 61 on ka toodud, et vajadusel antakse kohapõhiste täiendavate uuringute vajadused projekteerimise etapile. Seega jääb ebaselgeks, kuidas antakse asukohapõhiseid suuniseid.

LS ja programmi lisa 13 „Linnustiku uuringu lähteülesanne“ lk 7 on kirjas: „Metsamaastikus, kus liinialuse taimestiku tõttu on leiutõenäosus oluliselt väiksem, tehakse üks otsing sügisel oktoobris ja üks otsing kevadel aprillis või mai I dekaadil.“ Märkime, et kui metsasel maastikul on hukkunuid raskem leida, siis ei ole loogiline, et seal piirduakse vaid ühe otsinguga, sest nii alahinnatakse hukkumiskriisi. Kas silmas on peetud ühte lisaotsingut, et andmed oleks objektiivsemad? Kui tegu on siiski ainult ühe otsingukorraga, siis on vaja selgitada, miks ei ole mõistlik metsamaastikul aega kulutada (nt otsimispingutus on suur, kuid tulu väike), vajadusel saab viidata varasematele sarnastele uuringutele, kasvõi tuuleparkide järelseire meetodikatele, kust on teada, et taimestikuga maastikul on laipade leidmise tõenäosus väike.

Palume elustiku ja muude keskkonnauuringute lähteülesannetes täpsustada, kas eksperthinnangud koostatakse ja nendega saab tutvuda ka eraldiseisvalt või ainult tervikülevaatenähtena KSH aruandes.

IV. Märkused kaardirakenduses esitatud taustaandmete kohta:

Kaardirakenduses on kujutatud kaitsealuste liikide andmestik. Kujutatud andmestik tekitab küsimärke, kuna see ei vasta täiel määral EELIS andmebaasis (seisuga 18.02.2025) kujutatud

¹ Registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 28.10.2024 nr 6-5/24/3614-5 all.

andmestikule. Esineb olukordi, kus kaardirakenduses on kujutatud liikide leiukohti, mida EELIS andmebaasis ei ole ning vastupidi. Leiame, et jooksvalt, aga kindlasti igasse planeerimisetappi (nt kooskõlastamine, avalikustamine jne) jõudmisele eelnevalt, tuleb see andmestik üle kontrollida, tagamaks et planeeringu koostamisel tuginetaks ajakohastele alusandmetele.

Kaardirakenduses on kaitsealuse liigi kirje all kuvatud lisaks liigi elupaigale ka rangelt kaitstavate liikide püsielupaigad (sh LKS § 50 lg 2 kohased ringikujulised püsielupaigad). LKS § 53 lg 1 kohaselt on I ja II kaitsekategooria liigi isendi täpse elupaiga asukoha avalikustamine massiteabevahendites keelatud ning sarnast sisu kannab ka avaliku teabe seaduse § 35 lg 1 p 8, mis kohustab teabevaldajat sellise teabe asutusesiseseks kasutamiseks tunnistama. Sellest tulenevalt on Keskkonnaamet väljendanud seisukohta, et planeeringuprotsessis avalikustatavates dokumentides ei tohiks kujutada ka I kaitsekategooria liikide ringikujulisi püsielupaiku. Seda ka juhul, kui püsielupaiga moodustamise alust või kaitstava liigi nime pole toodud.

Kuna kõik trassialternatiivid läbivad vähemalt rannikul ja meres Natura 2000 võrgustiku alasid, siis oleks mõistlik kaardirakendusse lisada EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (loodusdirektiiv) I lisa elupaigatüüpide kihid (kättesaadavad ja allalaetavad ka Keskkonnaportaali avalikust kaardirakendusest), kuna need on olulised nii trassialternatiivide valikul kui ka hinnangute andmisel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Helen Manguse
juhataja
keskkonnakorralduse büroo

Irma Pakkonen 5683 1311 (keskkonnakorraldus)
irma.pakkonen@keskkonnaamet.ee

Kai Ginter 5699 4373 (meri, vesi)
kai.ginter@keskkonnaamet.ee

Märt Öövel 5306 8315 (looduskasutus)
mart.oovel@keskkonnaamet.ee

Marko Mägi 5787 8730 (looduskasutus)
marko.magi@keskkonnaamet.ee

Meeli Kesküla 5345 4246 (looduskasutus)
meeli.keskula@keskkonnaamet.ee

Märt Kesküla 523 4410 (vee-elustik)
mart.keskula@keskkonnaamet.ee